

ICT, internet en Kennisnet

Ton Velzeboer, voorlichter stichting Kennisnet

Op de basisschool van mijn kinderen lopen de laatste tijd 5-, 6- en 7-jarigen rond met digitale cameraatjes die ze voor een paar euro bij een speelgoedzaak hebben gekocht. De apparaatjes zijn eenvoudig te bedienen en de kinderen kunnen met een computer de foto's bekijken en bewerken. Spelenderwijs leren ze downloaden, selecteren, foto's bewerken en kopiëren-en-plakken.

Sommige kinderen gebruiken de foto's om samen met vriendinnetjes een geïllustreerd sprookjesboek te maken, anderen zitten in de webredactie van de school of ze gebruiken de mini camera voor zichzelf, gewoon omdat het leuk is. De kinderen leren beter schrijven, ze bekijken elkaars werk, gebruiken digitale technieken, laten aan elkaar zien wat er nog meer kan, werken samen en hebben vooral plezier in wat ze leren.

In praktijkschool De Loint in Waalwijk liepen in juni 2004 ook leerlingen door de school met digitale camera's. Als voorlichter van stichting Kennisnet werkte ik samen met docent Hanneke tijdens een computerdag. De leerlingen gebruikten bij hun opdrachten lesmateriaal en producten van Kennisnet. De opdracht was om in groepjes websites te bouwen over een aantal vakken op hun school. De foto's vormden het uitgangspunt voor de inhoud van de pagina's.

Op deze manier leerden de leerlingen samenwerken, ze gebruikten taal op een natuurlijke manier, verzamelden informatie, ordenden dit en presenteerden het. Verder leerden ze meer over de gebruikte technieken en gaven dit aan elkaar door. Deze manier van leren omschreef een van de leerlingen als volgt: 'Het is geen leren maar je leert er wel van.'

Screenagers

De bovenstaande voorbeelden van digitaal fotograferen geven aan dat onderwijs voortdurend verandert. Toch zijn de veranderingen niet schokkend, want veel vaardigheden die leerlingen moeten leren, zijn dezelfde gebleven. Het gaat nog steeds om leren lezen en schrijven, rekenen, samen-werken, nieuwe vaardigheden ontwikkelen – en uiteindelijk examens doen.

Leerlingen van nu weten niet beter dat informatie vaak via schermen bij ze komt. Teenagers zijn screenagers geworden. Dat verandert ook de eisen aan leraren, want moderne leerlingen leren anders, ze gebruiken andere hulpmiddelen en ze vinden dat leren leuker wordt door het gebruik van computers.

Deskundigheid van leraren

De overgrote meerderheid van de leraren vindt dat ICT meerwaarde heeft voor het onderwijs. Bijna iedereen acht ICT een nuttig hulpmiddel. Een aantal ICT-basisvaardigheden vormt voor de meeste leraren geen probleem meer. Zowel in basisonderwijs (PO) als in voortgezet onderwijs (VO) vindt het merendeel van de leraren zich gevorderd in e-mail en internet. Dit laatste is zonder meer positief, want er komen steeds meer lesmaterialen en hulpmiddelen via internet beschikbaar. Zo hebben uitgeverijen bij meer dan 130 methoden voor het VO ondersteunende websites met aanvullend materiaal. Voor het PO zijn dit er nog beduidend minder, maar de trend is duidelijk: ook bij lesmethoden zal internet een steeds belangrijkere rol spelen.

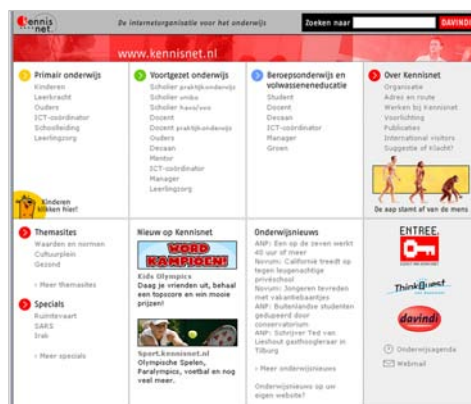
Leraren vinden zichzelf echter minder bekwaam in didactische ICT-vaardigheden. Rond de helft van de leraren acht zich in staat computerprogramma's voor het

vakgebied te gebruiken. Circa 40% kan de computer gebruiken als didactisch hulpmiddel en kan educatieve programma's op bruikbaarheid beoordelen. Eenderde van de leraren is vaardig in het organiseren van onderwijs waarin ICT wordt gebruikt en kan ICT zodanig integreren in het onderwijs dat het meerwaarde oplevert.

Het bovenstaande maakt duidelijk dat leraren behoefte hebben aan scholing waarin ze leren wat ze via internet en kennisnet voor hun lessen kunnen gebruiken en hoe ze dat kunnen inzetten.

ICT, internet en onderwijs

Anno 2004 staan in alle scholen computers, die vaak ook een internetverbinding hebben. De randvoorwaarden om internet te gebruiken, zijn dan ook aanwezig. Belangrijk zijn verder de deskundigheid van de docenten en de beschikbaarheid en toegankelijkheid van educatieve content. Kennisnet maakt educatieve content toegankelijk in een voor het onderwijs bruikbare vorm. Via de pagina's van kennisnet.nl kan iedereen die op een of andere manier bij het onderwijs betrokken is, makkelijk en snel vinden wat ze zoeken.

Sinds 2001 meet TNS NIPO jaarlijks het gebruik en de waardering van Kennisnet. 87% van de leraren in het basisonderwijs en 68% van de docenten in het voortgezet onderwijs gebruikt kennisnet.nl. Tijdens voorlichtingsbijeenkomsten blijkt vaak dat leraren niet altijd op de hoogte zijn van de mogelijkheden van internet. Ik hoor vaak opmerkingen als 'Ik wist niet dat er zoveel was' of 'Ik dacht dat ik Kennisnet kende, maar ik heb toch weer veel nieuws gezien'. Onderzoek naar de waardering van Kennisnet geeft een vergelijkbaar resultaat. Leerkrachten basisonderwijs geven kennisnet.nl een ruime voldoende: 7,3. Docenten voortgezet onderwijs geven een iets lager rapportcijfer: 6,7. Leerlingen zijn in beide sectoren positiever. Leerlingen PO geven als cijfer een 8,1 en leerlingen VO waarderen kennisnet.nl met een 7,3.

Wat biedt kennisnet.nl

Van elkaar leren is inspirerend en motiverend. Daarbij zoeken en vinden docenten ook steeds meer informatie en samenwerking via internet. Via internet krijgen ze materiaal om op de actualiteit in te spelen en ze kunnen er ondersteunend materiaal vinden voor hun lessen. Via de communities op kennisnet.nl kunnen docenten kennis en ervaring delen. Ruim 12.000 leraren zijn er actief en zelf heb ik er – als leraar Duits en informatica op een VO school – al veel ideeën opgedaan en materialen en didactische tips met anderen gedeeld. Veel hiervan had ik niet kunnen doen als ik niet zo makkelijk over de schutting van mijn eigen school had kunnen kijken.

Belangrijk op scholen zijn nog steeds de vakken. Naast boeken, werkbladen en dergelijke biedt Kennisnet toegang tot extra lesmateriaal. Ook biedt kennisnet.nl toegang tot veel ander materiaal en handige tools. Om een indruk te krijgen volgt hieronder een selectie uit het aanbod:

- Beeldbank: de Schooltv-beeldbank biedt gratis toegang tot honderden educatieve videoclips.
- Davindi, een zoekmachine die zoekt door meer dan 30.000 bronnen die verzameld en beoordeeld zijn door leraren.
- Gratis lesbrieven bij de actualiteit: PerDagwijzer. Elke lesbrieft bestaat uit een inleiding, werkbladen voor de leerlingen en een handleiding voor de leerkracht.
- Thema's en Specials: Kennisnet bouwt regelmatig themasites en specials. Dit zijn websites waarin een onderwerp uitgediept wordt of waar geselecteerde links naar

- achtergrond informatie, lesmateriaal, interactieve polls en dergelijke te vinden zijn over een actueel onderwerp. Een docent kan zich door middel van zo'n special snel inlezen op een onderwerp en heeft direct toegang tot bruikbaar lesmateriaal.
- De Websitemaker van Kennisnet biedt de mogelijkheid om snel een eenvoudig een eigen website te bouwen met daarbij gratis schijfruimte; zo'n 50.000 leerlingen hebben inmiddels een eigen site hiermee gepubliceerd.

Deskundigheidsbevordering Kennisnet

Kennisnet heeft voorlichters in dienst die helpen de drempel tot het gebruik van internet op school te verlagen. Ze bezoeken scholen door heel Nederland en laten met webwandelingen en interactieve workshops aan docenten de mogelijkheden van Kennisnet voor de lesvoorbereiding en in de klas zien. De voorlichters hebben ook nog een andere rol, want ze koppelen de ervaringen van gebruikers direct terug aan de Kennisnetorganisatie, zodat de ervaringen uit het veld direct benut kunnen worden voor een nog beter op de onderwijspraktijk afgestemd aanbod op kennisnet.nl.

Een nieuwe mogelijkheid om de deskundigheid van docenten in het gebruik van internet in de schoolpraktijk te bevorderen is het programma Train-de-trainer. In dit programma volgen één of meer personen in uw school een speciale training. Ze leren hun kennis door te geven op het gebied van Kennisnet, ICT en verschillende didactische werkvormen. Ze krijgen vaardigheden aangereikt die hen in staat stellen om hun collega's te trainen in het didactisch toepassen van Kennisnet. Daarmee kunt u binnen uw school een belangrijke stap zetten naar internetgebruik in de klas. En het kost u niets, want Kennisnet verzorgt gratis trainingen voor docenten, die vervolgens in de school hun collega's gaan trainen. De toekomstige trainers formuleren en plannen vervolgens een project in de eigen school. Bovendien is het de bedoeling dat ze tijdens hun opleiding een mede-docent coachen. De training bestaat totaal uit twee trainingdagen en een terugkomdag. Eerder dit jaar deden negen scholen mee aan een pilot van Train de trainer. Leerlingen van de deelnemende scholen werkten samen met leerlingen van andere scholen in een zogenaamde learning circle. Vanaf september kunnen scholen voor vo zich inschrijven en worden pilots georganiseerd voor basischolen en het beroepsonderwijs.

Daarnaast biedt Kennisnet op kennisnet.nl lesbrieven en de modules 'Instruct' die u op weg helpen in het werken met internet en Kennisnet.

Leraren staan er niet alleen voor

Lesgeven is soms een eenzaam beroep. Leraren die samenwerken met collega's, weten dat ze elkaar kunnen inspireren en stimuleren. Kennisnet helpt docenten graag om internet te leren inzetten voor hun onderwijs. Dat kan tijdens bijeenkomsten, maar ook online: met kennisnet.nl staan leraren er nooit alleen voor.

Bronnen

1. Kennisnet tussenmeting 2004, Positie Kennisnet in de beleving van de gebruiker, een rapport van TNS NIPO, juni 2004.
2. ICT-onderwijsmonitor 2003-2004, Nijmegen/Tilburg, april 2004.
Deze rapportage is te downloaden via <http://www.ict-onderwijsmonitor.nl>.

Over de auteur

Ton Velzeboer is docent Duits en informatica aan het Amstelveen College. Hij is momenteel werkzaam als voorlichter bij stichting Kennisnet in Zoetermeer.

Meer weten:

www.kennisnet.nl

voorlichting.kennisnet.nl voor een gratis voorlichting

traintetrainer.kennisnet.nl voor meer informatie over dit programma